

Utdanningsdirektoratet

Vår dato	Deres dato	Vår referanse	Deres referanse
14.11.2018		18/4003	

Innspill til høring om læreplaner

UngIDag-utvalget ønsker med dette å gi innspill til skissene til nye læreplaner.

Ungldag-utvalget er et offentlig utvalg som skal se på likestillingsutfordringer barn og unge møter i hverdagen. Utvalget ble satt ned 4. mai 2018

Utvalget skal utrede likestillingsutfordringer barn og unge møter gjennom deltakelse på viktige arenaer. Disse arenaene er familien, bamehage, skole og skolefritidsordning, forbrukerområdet, tradisjonelle og sosiale medier og fritid. Utvalget skal utrede hvilke kjønnsstereotyper som finnes på de definerte arenaene, se på årsaker til kjønnsstereotyper og konsekvenser for barn og unges utfoldelse på disse arenaene. Videre skal utvalget redegjøre for status for kjønnslikestillingen blant barn og unge på de definerte arenaene basert på tidligere forskning, utredninger, registerdata og erfaringer og vurdere behovet for ny kunnskap. Utvalget skal også foreslå tiltak som vil bidra til økt likestilling for den enkelte og i samfunnet.

UngIDag- utvalget vil gi konkrete innspill til flere av læreplanene gjennom nettløsningen på Utdanningsdirektoratets hjemmeside. I tillegg ønsker vi med dette å gi et mer overordnet innspill.

Likeverd, likestilling- og ikke- diskriminering er viktige elementer både i skolens formålsparagraf og i overordnet del av læreplanverket. Skjeieutvalget påpekte i sin NOU 2012:15 *Politikk for likestilling* at likestilling i realiteten er den lavest prioriterte målsettingen av de som skolens planverk formulerer. Utvalget mener derfor at det er positivt at verdigrunnlaget er gjennomgående godt ivaretatt i mange av læreplanenes innledende tekster. Det er imidlertid behov for bedre inkludering av verdigrunnlaget i kompetansemålene. Dette gjelder spesielt mht. temaene kjønn, kjønnsroller, kjønnsidentitet og likestilling.

Skjeieutvalget påpekte også i sin NOU at det historiske perspektivet knyttet til likestilling var det som dominerte i Kunnskapsløftets læreplanverk. Selv om det historiske perspektivet er viktig og bør fortsette å være en komponent i opplæringen, ser UnglDag-utvalget positivt på at Utdanningsdirektoratet nå også inkluderer mål i ulike fag som tar for seg en nåtidig vurdering og refleksjon rundt likestillingsproblematikken. Stereotypiske kjønnsroller og forventninger gjennomfører samfunnet barn og ungdom i dag lever i og påvirker deres muligheter for å ta reelt frie utdannings- og yrkesvalg. Skolen har derfor et viktig ansvar for å være en arena der aktuelle problemstillinger knyttet til kjønn, kjønnsidentitet og likestilling kan drøftes og problematiseres. Vi mener likestillingsperspektivet må styrkes i læreplanverket som helhet og spesielt i kompetansemålene.

Kjønn- og likestillingsperspektivet er en viktig komponent innenfor de tverrfaglige temaene folkehelse og livsmestring, og bærekraftig utvikling. Flere av læreplanutkastene har også gode beskrivelser av dette i sine tekster om hvordan de tverrfaglige temaene skal ivaretas i fagene. I enkelte læreplaner er likevel kjønns- og likestillingsperspektivet mangelfullt behandlet i teksten om de tverrfaglige temaene for faget. De tverrfaglige temaene skal gjelde på tvers av alle fag og vil berøre kjønn og likestilling i ulik grad i de ulike fagene. Det er viktig at Utdanningsdirektoratet ser alle læreplanene i sammenheng og sikrer at det totale læreplanverket ivaretar dette på en tilfredsstillende måte. Dette handler også om å trekke perspektivet inn i kompetansemålene.

Dagens barn og unge vokser opp i en medial virkelighet som er seksualisert, til dels pornofisert. Skolen har derfor en viktig oppgave som en motvekt mot denne utviklingen, samt å gi jenter og gutter kunnskap på feltet som er mer virkelighetstro og faktabasert. Gjennom en oppdatert og nyansert seksualundervisning kan skolen være en motkultur mot seksualisering og pornofisering. Mange barn og unge ser porno på nett og lærer om sex og seksualitet gjennom porno. Andelen som ser porno er betydelig høyere blant gutter enn blant jenter. Deling av bilder og seksualiserte kommentarer er vanlig blant ungdom, og seksualisert innhold er tilgjengelig for barn og unge i et langt større omfang enn for tidligere generasjoner. Utvalget mener at seksualundervisningen ikke er tydelig nok ivaretatt i læreplanene og at den kommer for sent til uttrykk i kompetansemålene. Det er viktig at opplæringen også omhandler grensesetting og følelser og ikke er av rent teknisk art.

I dagens ungdomskultur ser det ut til å være tydelige forventninger til den enkelte om å være best og å prestere godt på mange arenaer. Presset knyttes for eksempel både til å gjøre det bra på skolen, ha en fin kropp, gjøre det bra i idrett, ha mange venner eller å ha mange følgere og likes på sosiale medier. Mange undersøkelser, f.eks. Ungdata 2018¹, viser at spesielt jenter opplever mye press og ofte på flere arenaer samtidig. Det er relativt godt dokumentert at det har vært en økning i psykiske vansker blant ungdom i løpet av en 30-årsperiode, særlig blant unge jenter². Utvalget er opptatt av at skolen hjelper elevene i møte med disse utfordringene, og mener at dette må være en viktig del av det tverrfaglige temaet folkehelse og livsmestring. Dette må også komme tydelig til uttrykk i kompetansemål i de læreplanene hvor det er naturlig.

¹ Bakken, A. (2018). Ungdata. Nasjonale resultater 2018, NOVA Rapport 8/18. Oslo:NOVA

² Aaboen Sletten, M. & Bakken A. (2016). Psykiske helseplager blant ungdom . tidstrender og samfunnsmessige forklaringer. En kunnskapsoversikt og en analyse. NOVA Notat 4/18. Oslo: NOVA

Med hilsen

Loveleen Rihel Brenna

Ansvarlig e.f.

Sissel Husebråten
Saksbehandler

